

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการบริหารโรงเรียนนั้น ครูใหญ่มีบทบาทสำคัญยิ่ง แต่ครูใหญ่ไม่ได้ทำงานคนเดียว ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนเป็นต้น เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพและทุกอย่างดำเนินไปด้วยดี จำเป็นที่ครูใหญ่จะต้องรู้จักดำเนินบทบาทพฤติกรรมภาวะผู้นำของตนอย่างถูกต้องเหมาะสม ด้วยเหตุนี้ การศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำของครูใหญ่จึงเป็นสิ่งสำคัญ เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการบริหาร และมีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับคุณภาพของโรงเรียน ครูจะขยันขันแข็ง เอาใจใส่ในหน้าที่ รัก และรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนเด็ก เด็กจะดี สนใจการเรียน มีคุณธรรมหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับพฤติกรรมภาวะผู้นำของครูใหญ่

ผู้วิจัยทำงานอยู่ในโรงเรียนคาทอลิก สนธิสัมพันธ์กับโรงเรียนคาทอลิกมาตลอด ได้เห็นพฤติกรรมภาวะผู้นำของครูใหญ่มาหลายโรงเรียน มีทั้งจุดอ่อน และส่วนที่นำสรรเสริญ จึงสนใจคิดว่าน่าจะศึกษา วิจัยพฤติกรรมภาวะผู้นำของโรงเรียนคาทอลิก เพื่อจะได้ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และคงไว้ซึ่งจุดมุ่งหมายของโรงเรียนคาทอลิก ตามพระสมณสาธของสมเด็จพระสันตะปาปา องค์พระประมุขของคatholicทั่วโลก ทั้งนี้ เพราะโรงเรียนคาทอลิกได้เข้ามามีบทบาทในการศึกษาไทยเกินกว่า 3 ศตวรรษ ปัญหาต่าง ๆ ย่อมต้องมีเป็นของธรรมดา แต่เพื่อที่จะเข้าใจปัญหาควรที่จะทำความรู้จักกับโรงเรียนคาทอลิกเสียก่อน

โรงเรียนคาทอลิกได้ถือกำเนิดมาในประเทศไทย ตั้งแต่ปี ค.ศ.1665¹ และใน
ปี ค.ศ.1685 สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน

¹ ภารศา มาร์ติน ประทีป โกมลมาศ, คำกล่าวรายงานของเลขาธิการสภา
การศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย 1974-1975 ในโอกาสเปิดประชุมที่สว่างคนิวาส
เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2517 , หน้า 113.

พระบรมราชานุญาติให้คณะมิชชันนารีสร้างโรงเรียน โบสถ์ และทำการสอนได้

เมื่อได้รับพระบรมราชานุญาติแล้ว บาทหลวงฝรั่งเศสได้สร้างโรงเรียนแห่งหนึ่งชื่อทางศาสนา แบบเรียนภาษาไทย ภาษาบาลี และแปลหนังสือสวดมนต์เป็นภาษาไทย สำหรับในระยะแรกได้มีการสอนกันทั้งที่บ้าน วัด และโรงเรียนของพวกเขาบาทหลวง¹

ต่อมาบาทหลวงได้เปิดสอนในโรงเรียนซึ่งเรียกกันว่า โรงเรียนสามเณร ทำการสอนทั้งวิชาสามัญและวิชาศาสนาคริสต์ ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้ประกอบด้วยนักเรียนหลายเชื้อชาติ เช่น ไทย จีน ญี่ปุ่น อูรอน มอญ ... มีนักเรียนถึง 700 คน ที่เข้าศึกษาในโรงเรียนสามเณร² แต่กิจการของโรงเรียนนี้ไคลมเล็กไปภายหลังการสิ้นพระชนม์ของสมเด็จพระนารายณ์³

ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ การศึกษาคาทอลิกเริ่มมีบทบาทขึ้นอีกในปี ค.ศ.1856 โดยจัดเป็นรูป Non-formal education อยู่ในความรับผิดชอบของบรรดามิชชันนารีทั้งหลาย

ค.ศ.1885 พระศาสนจักรคาทอลิกได้จัดการศึกษาเป็น Formal education ขึ้น โดยตั้งโรงเรียนอัสสัมชัญ ซึ่งนับได้ว่าเป็นโรงเรียนคาทอลิกแห่งแรกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

¹ กรมศิลปากร, ประชุมพงศาวดาร เล่มที่ 19 (กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา, 2512), หน้า 228.

² พลับพลึง นุตศิลป์, ความสัมพันธ์ ไทย - ฝรั่งเศส สมัยอยุธยา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วรรณกิจ, 2523), หน้า 142.

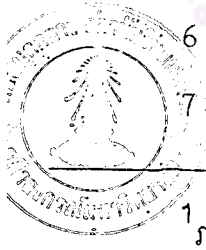
³ ชีววัชร ภูมิ และคณะ, "ระบบบริหารการศึกษาไทย," (รายงานการศึกษาวิชา 416603 ระบบบริหารการศึกษาไทย (ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 19.

กาลเวลาและความต้องการของสังคมได้ทำให้การศึกษาภาคทอเล็กได้พัฒนาตัวเอง
ขึ้นมาจนสามารถจัดเป็นสภาการศึกษา และได้รับอนุมัติจากพระศาสนจักรในปี ค.ศ.1964
เป็นองค์การตัวแทนศาสนาในด้านการศึกษารัฐบาลและองค์กรอื่น ๆ

ทุกปีสภาการศึกษาภาคทอเล็ก ได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาบรรดาผู้บริหารโรงเรียน
คาทอลิกทั่วราชอาณาจักร เพื่อจะได้ศึกษาแนวโน้มของการศึกษาทั้งภายในและภายนอก
ประเทศ¹

วัตถุประสงค์ของ สภาการศึกษาภาคทอเล็กแห่งประเทศไทย

1. ช่วยโรงเรียนคาทอลิกให้ดำเนินกิจกรรม ความช่วยเหลือของสภาสังคายนาวาติกัน
ในข้อที่ว่าด้วย การศึกษา และ เพื่อประสานงานระหว่างสภาพระสังฆราช แห่งประเทศไทย
กับโรงเรียนต่าง ๆ
2. ให้โรงเรียนคาทอลิกได้บรรลุผลตามนโยบายของคณะโรงเรียนและวัตถุประสงค์
ประสงค์ร่วมกัน
3. เป็นตัวแทนรักษาดลประโยชน์ทางการศึกษาของคาทอลิกในประเทศไทยต่อ
กระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สภารัฐบาล และองค์การ
ระหว่างชาติ
4. ส่งเสริมความสามัคคี เพื่อให้เกิดกิจกรรมร่วมกัน
5. ส่งเสริมโรงเรียนคาทอลิก ให้มีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาของชาติ
ร่วมมือกับองค์การอื่น ๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชน เพื่อความเจริญของประเทศไทย
6. กำหนดนโยบายการศึกษาภาคทอเล็ก
7. ให้การสนับสนุนสมาคมครูคาทอลิก และกิจกรรมการศึกษาของกิจการคาทอลิก²

¹ ภราดา มาร์ติน ประทีป โกมลมาศ, "ก้ากว่ารายงาน....", หน้า 113-114.

² สภาการศึกษาภาคทอเล็กแห่งประเทศไทย, รายงานประจำปีของสภาการศึกษา
คาทอลิกแห่งประเทศไทย 1979-80 ณ โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ (เอกสาร
อัครสันนา), หน้า ก.

กิจกรรมของสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย

ในปี ค.ศ.1964 "คณะกรรมการโรงเรียนคาทอลิกแห่งประเทศไทย" ได้ตั้ง
สมาคมครูคาทอลิกขึ้นเป็นทางการ เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ.2507

สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย เป็นสมาชิกของ "สภาการศึกษาคาทอลิก
สากล" (Office International de l'Enseignement Catholique)
หรือเรียกโดยทั่วไปว่า O.I.E.C.

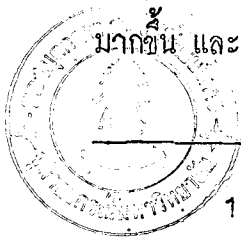
สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้สังเกตการณ์
ถาวรประจำ UNESCO ที่กรุงเทพมหานคร โดย O.I.E.C.

จัดประชุมสัมมนาประจำปีและกิจกรรมอื่น ๆ

สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทยยังได้รับเกียรติแต่งตั้งจากหน่วยงานของ
รัฐ เป็นกรรมการและอนุกรรมการในบางโอกาส เช่น อนุกรรมการว่าด้วยการประเมิน
ผลมัธยมศึกษาทั่วประเทศของสภาการศึกษาแห่งชาติ แต่งตั้งโดยรองนายกรัฐมนตรี
กรรมการว่าด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งเป็นครั้งคราว

เหตุผลในการตั้งสมาคมครูคาทอลิก

ในระยะแรกที่โรงเรียนคาทอลิกเข้ามามีบทบาทในประเทศไทย ส่วนมากเป็น
โรงเรียนของบาทหลวง อยู่ตามวัดคาทอลิก กระจุกกระจายอยู่ตามชนเมือง ต่อมา
รัฐบาลเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา ประกอบกับเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าขึ้น
ทำให้การคมนาคมสะดวก พวกมิชชันนารีจากประเทศตะวันตกจึงได้เข้ามาในประเทศไทย
มากขึ้น และเผยแพร่ระบบการศึกษาคาทอลิกด้วยการให้ความรู้ชั้นมูลฐานแก่ผู้ขาดแคลน

¹ สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย, รายงานประจำปี...

ครั้งเวลาล่วงเลยมา นอกจากโรงเรียนของวัดแล้ว บรรดาคริสตชนก็ได้ตั้ง
 โรงเรียนคาทอลิกขึ้นด้วย ปัจจุบัน [ปีที่แจกเอกสารนี้ ปี 2523] มีโรงเรียนคาทอลิกของ
 สมรवास 57 โรงเรียน โรงเรียนของวัด 99 โรงเรียน และโรงเรียนของคณะนัก
 บวช 71 โรงเรียน เมื่อโรงเรียนคาทอลิกทวีจำนวนมากขึ้น ก็ย่อมต้องการความมั่นคง
 ปลอดภัย และความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในระหว่างครูคาทอลิกในโรงเรียน
 เหล่านั้น ด้วยความร่วมมือของผู้บริหารโรงเรียนใหญ่ ๆ 5 โรงเรียน สมาคมครูคาทอลิก
 จึงได้เกิดขึ้น¹

จุดมุ่งหมายทั่ว ๆ ไปของโรงเรียนคาทอลิก

โรงเรียนเป็นสถานที่อบรมอย่างครบถ้วน โดยให้รับเอาวัฒนธรรมอย่างมีแบบแผน
 และใช้ความคิด... โดยให้พบกับมรดกทางวัฒนธรรม... ในรูปการศึกษาค้นคว้าและการ
 มีพันธะ ซึ่งศึกษาค่านิยมแท้จริงในแง่ของชีวิต และพยายามที่จะให้ค่านิยมนั้นแทรกเข้าไป
 ในชีวิต ความจริงวัฒนธรรมจะมีค่าในการอบรมก็เฉพาะเมื่อเยาวชนสามารถทำให้การ
 เรียนเกี่ยวข้องกับสภาพในชีวิตแท้จริงของตนเคย โรงเรียนต้องกระตุ้นอบรมนักเรียนให้ฝึก
 สติปัญญาของตนด้วยพลังแห่งความเข้าใจ จนกว่าจะเห็นแจ่มแจ้งและประคิษฐ์คิดเอง
 ต้องช่วยนักเรียน ให้อธิบายว่า ประสพการณ์และความจริงที่เขาพบนั้นหมายความว่า
 อะไร โรงเรียน คณะเคยหนาที่นี้และสอนโดยวิธีไม่ให้เด็กคิด แต่ครูบอกเองหมดก็
 เท่ากับขัดขวางมิให้เด็กเรียนพัฒนาตนเอง

จุดหมายของการสอนที่โรงเรียนคือการอบรม หมายความว่า ต้องพัฒนามนุษย์
 ช่วยให้นักเรียนพ้นจากภาวะที่ขัดขวางมิให้เขาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง
 โรงเรียนต้องเริ่มจากหลักการที่ว่า โรงเรียนมีแผนอบรมที่มุ่ง ใ้มนุษย์ครบทั้งตัวเจริญงอกงาม

¹ สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย, "What is CTAT?"
 (เอกสารอัสสำเนา).

ในฐานะเป็นองค์การสำหรับอบรม โรงเรียนมีหน้าที่เป็นทางการอย่างหนึ่ง จะต้องค้นหาคุณศีลธรรมของวัฒนธรรม เพื่อปลูกฝังฝ่ายจิตของแต่ละคน และช่วยให้เขา บรรลุถึงเสรีภาพทางศีลธรรม ซึ่งคู่กับเสรีภาพทางค่านิจใจ...¹

โรงเรียนในสังคมปัจจุบัน

โรงเรียนพยายามที่จะสนองตอบความต้องการของสังคมที่มีลักษณะ สนใจคนกลุ่มใหญ่ ๆ ไม่สนใจในความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งเกิดจากความเจริญทางวิทยาศาสตร์ และวิทยาการ จึงต้องพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนที่ให้การอบรมอย่างแท้จริง ทำให้ อันตรายเช่นนี้ลดลงจนมีน้อยที่สุด โรงเรียนต้องพัฒนาบุคคลที่ต้องรับผิดชอบและเป็นตัวของ ตัวเอง สามารถจะเลือกปฏิบัติอย่างเสรีตามโนธรรมของตน นี่เป็นแต่ก็วิธีหนึ่งที่จะพูด ว่าโรงเรียนเป็นสถาบันที่เขาวงกตเป็นชั้น ๆ ที่จะพาตัวเองไปสู่ชีวิตอย่างที่ดีชีวิตเป็นอยู่ แล้วพยายามมีทัศนคติอันแน่นอนในชีวิตอย่างที่ดีชีวิตพึงจะเป็นนั้น

เมื่อพิจารณาตามความเข้าใจนี้ โรงเรียนมิใช่เป็นแค่สถานที่ที่เราเลือกเอา ค่านิยมทางค่านสติปัญญาใดเท่านั้น แต่ยังเป็นสถานที่ที่เราได้แสดงค่านิยมมากมายที่เราถือ แล้วควย โรงเรียนต้องเป็นกลุ่ม ๆ หนึ่ง ซึ่งค่านิยมของกลุ่มนั้นถ่ายทอดไปทางความสัมพันธ์ อย่างจริงจังระหว่างสมาชิก และทางการยึดถือความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของชีวิต ที่ซึมซาบเข้าไปในโรงเรียนทั้งโดยส่วนตัวและโดยส่วนรวม²

¹ สมณกระทรวง, "เพื่อการอบรมคณาจารย์," โรงเรียนคณาจารย์
(เอกสารอัดสำเนา), หน้า 8.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 9 - 10.

ลักษณะพิเศษของโรงเรียนคาทอลิก

โรงเรียนคาทอลิกมุ่งพัฒนามนุษย์หมดทั้งตัว เพราะค่านิยมของมนุษย์ทุกอย่างพบ ความกลมกลืนและความสำเร็จในองค์พระคริสต ผู้เป็นมนุษย์ที่ครบถ้วน ลักษณะที่เป็นคาทอลิก แท้ขอ โรงเรียนก็อยู่ตรงนั้นเอง หน้าที่ของโรงเรียนที่จะกล่อมเกลาค่านิยมของมนุษย์ตาม ที่เขามีสิทธิ์อันชอบธรรม และตามที่โรงเรียนมีภารกิจต้อง รับใช้มนุษย์ทุกคนนั้น มีกำเนิด มาจากองค์พระคริสต พระองค์เป็นพระผู้ทำให้มนุษย์มีศักดิ์ศรี ทำให้ชีวิตของมนุษย์มี ความหมาย และเป็นผู้ที่โรงเรียนยกให้เป็นพระฉบับแบบแก่นักเรียนของตน

ถ้าหากว่าโรงเรียนคาทอลิกมีจุดหมายจะถ่ายทอดวัฒนธรรมของมนุษย์ และ อบรมบุคคลอย่างครบถ้วนเช่นเดียวกับโรงเรียนอื่น ๆ ทั่วไป โรงเรียนคาทอลิกก็ทำงาน ตามจุดหมายนี้ โดยมีความเข้าใจแบบคริสตชน เกี่ยวกับความจริงที่ว่า "มรดกวัฒนธรรม ของเรามีความสำคัญเป็นพิเศษ ในชีวิตที่กระแสรเบียงทั้งชีวิตของมนุษย์"

หน้าที่สำคัญของโรงเรียนคาทอลิกก็คือ รวมวัฒนธรรมกับความเชื่อ และรวม ความเชื่อกับชีวิต การรวมอย่างแรกจะสำเร็จได้โดยใช้วิชาที่รวบรวมกันต่าง ๆ ทุก คานของความรู้นุษย์เขาคอยกัน ตามคำสอนของพระวรสาร และการรวมอย่างที่สอง จะสำเร็จได้ด้วยความเจริญองงามของคุณธรรมต่าง ๆ ที่เป็นลักษณะของคริสตชน¹

ที่กล่าวมาแล้วคือ ความมุ่งหวังของสมณกระทรวง สำหรับการอบรมในโรงเรียน คาทอลิก สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทยได้นำมาประยุกต์ดังนี้คือ

การรับผิดชอบทางศาสนสังคมของโรงเรียนคาทอลิกในประเทศไทย

- 1. มุ่งสร้างให้ประชาชนในโรงเรียนเกิดบรรยากาศ ให้มีชีวิตชีวา ด้วย เสรีภาพ และความรักแบบพระวรสาร

สมณกระทรวง, "เพื่อการอบรม....." หน้า 11.

2. โรงเรียนควรต้องให้นักเรียนมีโอกาสดูเพียงพอที่จะรับผิดชอบทั้งในส่วนตัวและในค่านิยมตามวัยและภาวะของแต่ละคน

3. ผู้บริหารโรงเรียน

- ก) พึงคำนึงถึงความต้องการของโลกในสมัยปัจจุบัน
- ข) พึงใช้อุปกรณและทักษะในการสอนตามหลักการใหม่ ๆ ที่ค้นพบในสมัยปัจจุบัน
- ค) พึงให้คณะครูผู้ร่วมบริหารโรงเรียน มีส่วนรับผิดชอบในนโยบายและโครงการบริหารโรงเรียน
- ง) พึงสงเคราะห์ช่วยเหลือนักเรียนที่ซัดสน คนที่ไม่ได้รับความอบอุ่นและความอนุเคราะห์ทางครอบครัว หรือผู้ที่ยังไม่รู้จักพระคุณแห่งความเชื่อ
- จ) ในการอบรม พึงร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับบิดามารดา
- ฉ) พึงสนับสนุนนโยบาย และข้อเสนอแนะของกระทรวงศึกษาธิการ¹

การรับผิดชอบต่อโรงเรียนคาทอลิกของพระศาสนจักรและศาสนาอื่นในประเทศไทย

1. ให้โรงเรียนคาทอลิกเป็นศูนย์สังสรรค์กับศาสนาอื่น
2. โรงเรียนคาทอลิกจะอบรมเยาวชนให้เป็นผู้เชื่อมั่นในศาสนา ตามหลักความเชื่อของเขา
3. โรงเรียนคาทอลิกจะต้องปลูกฝังอบรมนักเรียนทุกศาสนาให้มีทัศนคติที่เห็นอกเห็นใจ คว้ยอัชยาศรัยไมตรี
4. โรงเรียนคาทอลิกจะต้องส่งเสริมวัฒนธรรมของประเทศ เพื่อเชิดชูคุณค่าของศาสนา
5. โรงเรียนคาทอลิกพึงตระหนักและถือปฏิบัติเป็นหน้าที่สำคัญที่จะอบรมเยาวชนคาทอลิก

¹ สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย, รายงานประจำปี..., หน้า ค.

การศึกษาที่ให้โดยครูคาทอลิก

การศึกษาที่ให้โดยครูคาทอลิกควรมีลักษณะดังนี้

— ให้เยาวชนได้มีโอกาสพบประสบการณ์ในชีวิต เพื่อจะได้พบคุณค่าของความ
เป็นมนุษย์ (human values)

— เป็นส่วนที่แท้จริงของการอบรมทางบ้าน นั่นคือ พ่อ แม่ และครู ต้อง
ทำงานร่วมกัน เพื่อหาอุดมคติอันสูงส่งของสันติภาพ เสรีภาพ และความยุติธรรม จะได้
บรรลุถึงเป้าหมาย ซึ่งหมายถึงการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยสันติวิธี มิใช่โดย
วิธีรุนแรง และการเปลี่ยนแปลงนี้จะเกิดขึ้นได้โดยอาศัยการศึกษา

— ต้องเปิดโอกาสให้เยาวชนได้พบพระคริสต์ การศึกษาจะต้องเป็นทางของ
ชีวิต ในชีวิตประจำวัน เป็นการทำสัญญาในชีวิตกับพระคริสต์

— ต้องส่งเสริมให้ครูสอนและนักเรียนได้มีส่วนร่วมในชีวิตของสังคมด้วยกันด้วย
จิตคารมณ "การให้บริการ" และการร่วมมือ การที่ใครก็ตามแสวงหาอำนาจในสังคม
เขาผู้นั้นมิใช่คริสตชน ความรักแบบพระคริสต์มิได้หมายความว่า ทำความดีต่อผู้อื่นอย่าง
เดียว แต่ยังหมายความว่า ต้องแสวงหาโอกาสที่จะทำความดีแก่ผู้อื่นด้วย¹

ด้วยความไว้วางใจในพระผู้เป็นเจ้า และด้วยความอดทน ครูคาทอลิกก็จะบรรลุถึง
อุดมการณ์ที่มุ่งหมายไว้โดยทางการศึกษา

เท่าที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นอุดมการณ์ที่โรงเรียนคาทอลิกพึงมุ่งไปสู่ จากการศึกษา
ได้ปฏิบัติไปแล้ว ครั้งหนึ่งเมื่อปี พ.ศ.2523 ผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกทั่วประเทศได้
ร่วมประชุมรับอบรมกันที่มหาวิทยาลัยศิลปากร จากการประชุมย่อย กลุ่ม 1 ได้สรุปให้
หลักการของโรงเรียนคาทอลิกว่า

— ให้การอบรมสั่งสอนกุลบุตร กุลธิดา ให้เป็นบุคคลที่บรรลุถึงความสมบูรณ์ ใน
อันที่จะทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ ด้วยวิธีการตามหลักพระคริสตธรรม

¹สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย, รายงานประจำปี..., หน้า ง.

นอกจากนี้ยังได้ร่วมกันพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของโรงเรียนคาทอลิก สรุปออกมาว่า

1. เพื่อให้เด็กคาทอลิกได้ศึกษาเล่าเรียน
2. เพื่อให้คริสตชนมีโอกาสแพร่ธรรมตามฐานะของตน
3. เพื่อการอบรมเด็กให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ ยึดมั่นในศาสนา และพร้อมที่จะเผชิญปัญหาโลกได้
4. เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสรู้จักศาสนาคริสต์อย่างถูกต้อง

จากผลการประชุมกลุ่ม เพื่อเปรียบเทียบกับอุดมการณ์ จะเห็นว่ายังมีข้อที่ขาดตกบกพร่องอยู่ไม่น้อย และเนื่องจากผู้ที่เข้าประชุมกลุ่มคือ ผู้บริหารโรงเรียน จึงน่าจะทำการศึกษาคูหา ผู้บริหารโรงเรียนได้นำโรงเรียนไปอย่างไร ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นอย่างไร ซึ่งน่าจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารจะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติภารกิจของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังที่ได้มีนักการศึกษาได้พยายามชี้แนะถึงคุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้นำไว้เป็นแนวทาง กล่าวคือ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ ได้กล่าวถึงลักษณะประจำตัวของผู้นำไว้ว่า

1. ผู้นำจะต้องเป็นผู้มีความสามารถ (Capacity) ซึ่งประกอบด้วยความสามารถ ปัญญา ไหวพริบ การตื่นตัวอยู่เสมอ ทนต่อเหตุการณ์ การใช้เวลาและภาษาที่ถูกต้อง ความเป็นผู้ริเริ่มเป็นของตนเอง และความเป็นผู้ตัดสินใจปัญหาที่ดี

2. ผู้นำจะต้องเป็นผู้มีความสำเร็จ (Achievement) ความสำเร็จทางการเรียน การงานวิชาการ แสวงหาความรู้ ความสำเร็จทางการเล่นกีฬา

สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย ร่วมกับ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, เอกสารประกอบคำบรรยายการอบรมผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก หน้าที่ 1
จากการประชุมกลุ่มย่อย กลุ่มที่ 1, 2523.

3. ผู้นำจะต้องเป็นผู้มีความรับผิดชอบ (Responsibility) เขาจะต้องเป็นคนที่คนอื่นจะพึ่งพาได้ มีความคิดริเริ่ม มีความสม่ำเสมอ มั่นคง อดทน กล้าพูด กล้าทำ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความปรารถนาที่จะเป็นเลิศหรือทะเยอทะยาน

4. ผู้นำจะต้องเป็นผู้เข้าไปมีส่วนร่วม (Participation) ในค่านกิจกรรมในค่านสังคม ให้ความร่วมมือ รู้จักปรับตัว และมีอารมณ์ขัน

5. ผู้นำต้องเป็นผู้มีฐานะทางสังคม (Status) มีตำแหน่งฐานะทางสังคมเป็นที่รู้จักทั่วไป (Popularity)

6. ฐสภาพการณ์ (Situation) ฐสภาพทางจิตใจของคนระดับต่าง ๆ ฐฐานะ ทักษะ ความต้องการ และความสนใจของผู้ใต้บังคับบัญชา ฐในวัตถุประสงค์ขององค์การที่จะต้องทำให้สำเร็จ มีผู้กล่าวว่า ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักการเป็นผู้ตามที่ดีด้วย¹

บัญชา แก้วเกตุทอง กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้นำว่า บุคคลชั้นนำจะต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญดังต่อไปนี้คือ

1. ความรู้ (Knowledge)
2. ความกล้า (Courage)
3. ความเด็ดขาด (Decisiveness)
4. ความริเริ่ม (Initiative)
5. ความแนบเนียน (Tact)
6. ความสำนึกในความยุติธรรม (Sense of Justice)
7. ความเชื่อถือได้ (Dependability)
8. ความอดทน (Physical endurance)
9. ลักษณะท่าทางดี (Good posture and good bearing)

ในพงษ์ บุญจิตราคุลย์, หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป (ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 114 - 115.

10. ความกระตือรือร้น (Enthusiasm)
11. ความไม่เห็นแก่ตัว (Unselfishness)
12. ความซื่อสัตย์ (Integrity)
13. ความภักดี (Loyalty)
14. การตัดสินใจ (Judgement)¹

แม้ว่าคุณสมบัติของผู้บริหารกับคุณสมบัติของผู้นำจะคล้ายกัน แต่เนื่องจาก "การเป็นนักบริหาร ต้องอาศัยการแต่งตั้ง เลือกตั้ง จากผู้บริหารระดับสูง และกลุ่มสมาชิก ในองค์กรให้เป็น"² ดังนั้น อาจจะเป็นไปได้ว่า ผู้บริหารบางคน ไม่เป็นผู้นำที่ดีเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากการสัมมนาและการประชุมต่าง ๆ ที่ผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกและบุคคล ภายนอกวงการได้ร่วมกันพิจารณา ค้นหาสภาพปัญหาในปัจจุบันเกี่ยวกับการบริหารงานและการปฏิบัติงานทางด้านการให้การศึกษาแก่เด็กในโรงเรียนคาทอลิกว่ายังมีปัญหาที่จะต้องนำมาพิจารณาเพื่อแก้ไข กล่าวคือ เมื่อครั้งประชุมสัมมนาผู้บริหารคาทอลิก ครั้งที่ 6 ณ สว่างคนิวาส เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2517 ในการประชุมกลุ่มย่อย มีผู้เสนอปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

ปัญหาคำอุปกรณการสอน

1. อุปกรณ์มีไม่เพียงพอ หรือมีแล้วไม่รู้จักใช้ หรือรู้จักใช้แต่ไม่ขยันที่จะเอามาใช้
2. ปัญหาทางเศรษฐกิจ

¹ พลตรี บัญชา แก้วเกตุทอง, ผู้นำการบริหาร (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำรา-ศิริราช, 2523), หน้า 78 - 99.

² นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์, บนเส้นทางสู่ผู้บริหารการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : เอรารัตนการพิมพ์, 2524), หน้า 12.

3. ครูขาดความรู้ในการใช้อุปกรณ์
4. ไม่มีความสะดวกในการเบิกอุปกรณ์มาใช้

ปัญหาถกกันตัวครู

1. ในขณะนี้ ครูส่วนมากเอาแต่สอนเท่านั้น ส่วนการอบรมสั่งสอนไต่ละทิ้งไป
2. ครูบางคนมีความสามารถในการดำเนินการอบรมเท่านั้น ไม่สัมผัสด้านวิชาการ¹

จากการประชุมสัมมนาครั้งเดียวกันนั้นเอง ในคำบรรยายของ ไพจิตร เอื้อทวีกุล ท่านได้กล่าวถึงปัญหาสังคมแนวใหม่ 3 ประการ ได้แก่

1. ด้านวิชาการทางครู เป็นปัญหาพื้นฐาน การเปลี่ยนแปลงทางด้านวิชาความรู้ เราพบว่า แนวโน้มมีช่องทางที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างรวดเร็ว

เมื่อเป็นเช่นนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ การพบการล่าสมัย ทั้งนี้เพราะไม่ไปก็พบว่าตนล่าสมัย การล่าสมัยเกิดขึ้นมากในประเทศไทยแล้ว เพราะเมื่อทำไปก็เกิดวิทยาการใหม่ๆ ขึ้นมา...

2. ฟังพาอาศัยเป็น... Freedom of responsibility มีมากเกินไป สังคมอยู่ไม่ได้ เพราะฉะนั้นเราจึงควรให้เด็กยอมรับการที่คนอื่นมีความเห็นแตกต่างจากเรา การที่คนอื่นแตกต่างจากเราไม่มีผิดอะไร และใครที่แตกต่างจากเราไม่ถือว่าเขาเลวร้าย...

3. โลกปริทัศน์

- ความสำคัญระหว่าง Self Awareness เมื่อเรามองเห็น self เป็นเรื่องสำคัญ เราจึงต้องเอาตัวเองเข้ากับ Whole Universe เมื่อเรามองเห็นความยิ่งใหญ่ในสากลจักรวาลแล้ว เราจะรู้สึกกลัว เมื่อเป็นเช่นนี้เราจึงต้องหาวิธีแก้ปัญหในเรื่องนี้

¹ สภาการศึกษาภาคทอติแห่งประเทศไทย, สรุปรายงานกลุ่ม ณ สว่างคนิवास
25 ตุลาคม 2517, หน้า 131 - 132.

- ปัญหาเรื่องการตาย เมื่อมองเห็นการตาย เรารู้สึกกลัว
 - ไม่อยากพูดเรื่องศาสนา แต่ในชั้นความรู้สึกแล้ว ต้องเห็นว่าศาสนา
 เป็นเรื่องสำคัญในปัจจุบัน คนส่วนมากทิ้งศาสนาไปหมด ในถ้ำวันตกคนทิ้งศาสนา
 คำว่า God is dead เป็นเรื่องธรรมดาสำหรับชาวตะวันตก ส่วนคนถือพุทธละทิ้งธรรม
 กันมาก

- ศาสนาเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าไม่มีศาสนา เราไม่รู้ว่าจะเอาอะไรมา
 แก้ปัญหา จะเกิด loneliness ในชีวิตของเรา ...¹

นั่นคือ ปัญหาในอดีตเมื่อ 8 ปีก่อน ผู้ที่จะช่วยนำในการแก้ปัญหาได้ก็คือผู้บริหาร
 ถ้าผู้บริหารมีภาวะผู้นำจริง ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวจะลดลง

ในการประชุมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก ครั้งที่ 10 ณ โรงเรียน
 เซนต์โยเซฟคอนเวนต์ ได้มีการเชิญบุคคลต่าง ๆ มาพูดถึงสภาพของโรงเรียนคาทอลิก
 ในปัจจุบัน (ค.ศ.1979)

1. ในสายตาของคาทอลิกที่อยู่นอกวงการโรงเรียนคาทอลิก

ศาสนาและจริยธรรม

1. โรงเรียนมีความสำคัญต่อศาสนามาก
2. คนต่างศาสนาก็จะรู้จักศาสนจักรคาทอลิกในประเทศไทยในแง่ของ
โรงเรียน
3. ในสมัยก่อน โรงเรียนคาทอลิกสร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่ศาสนา แต่ใน
ปัจจุบันโรงเรียนคาทอลิกหาได้เป็นเช่นนั้นไม่
4. ชาวคาทอลิกประสงค์จะให้ลูกเข้าโรงเรียนคาทอลิก ก็เพราะต้องการ
ให้ลูกของตนได้มีโอกาสเรียนคำสอน รู้อะไรศาสนา

¹ สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย, สรุปรายงานกลุ่ม...

5. คนต่างศาสนาส่งลูกมาเรียน ก็เพราะเชื่อว่าโรงเรียนคาทอลิกให้การอบรมดี ทำให้ลูกมีศีลธรรมดี และอยากให้อ่านภาษาอังกฤษ
6. พระสงฆ์ นักบวชบางท่านไม่รู้จะทำอะไร ก็ได้แต่เปิดโรงเรียน

สังคม

1. โรงเรียนคาทอลิกมีชื่อเสียงดี เป็นที่นิยม มีคนอยากเข้าเรียนมาก
2. คนที่จบจากโรงเรียนคาทอลิกมักเด่นในสังคม เป็นขวัญ เป็นความภูมิใจของวงศ์ตระกูล
3. ศิษย์เก่าของโรงเรียนคาทอลิกมักเป็นคนหยิ่ง ยะโส ถือว่าตนรู้ดีกว่าคนอื่น เห็นอกว่าคนอื่น รวยกว่า มักทำตนฟูพ่าแบบศักดินา
4. ศิษย์เก่าจากโรงเรียนคาทอลิก มักเข้ากับใครไม่ค่อยได้ เพราะมักจะถือว่าตนเองดีกว่าคนอื่น
5. โรงเรียนคาทอลิกมักมีที่กว้างใหญ่ ๆ หรรษา มีความสะอาดมาก เป็นที่คนรำรวยมาเรียน แต่ข้างแตกต่างจากสิ่งแวดลอมที่จนกว่าเสียนี้กระไร

วิชาการ

1. โรงเรียนคาทอลิกมีการสอนแบบโบราณ ไม่ทันสมัย
2. เด็กนักเรียนโรงเรียนคาทอลิกที่ได้ดีไป หรือเรียนเก่งก็เพราะเป็นเด็กเก่งเอง เนื่องจากโรงเรียนคาทอลิกมักเลือกเด็กเก่ง ๆ มาเรียน
3. การสอนคำสอน สอนเรื่องศาสนา ไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะไม่รู้จักวิธีสอนที่ถูกต้อง
4. ครูในโรงเรียนคาทอลิกมีเงินเดือนต่ำ ภาครัฐไม่ได้ ...¹

¹ สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย, รายงานประจำปี ... ,
หน้า 33 - 34.

2. ในสายตาของทางราชการ โรงเรียนคาทอลิกก็ทุกอย่าง ก็เพราะผู้บริหาร เป็นนักบวช มีความเสียสละ ก็เพราะครูก็มีคุณธรรม ผู้ที่เรียนจบไปแล้วทำประโยชน์ แก่สังคม บรรยากาที่โรงเรียนสงบ ก็ทั้งด้านจริยธรรม วิชาการ กีฬา ฯลฯ

3. ในสายตาของศิษย์เก่าและคนทั่วไป ก็ทุกอย่างเช่นกัน โรงเรียนยังรักษา เอกลักษณ์ของโรงเรียนคาทอลิกไว้ นั่นคือ "ความมีระเบียบ ความสามัคคีในหมู่คณะ ความระลึกถึงครูอาจารย์ ความรักต่อเพื่อนมนุษย์ และความรักโรงเรียน"¹

ตอนท้าย ผู้อภิปรายได้ตั้งปัญหาไว้ว่า ในสภาพสังคมปัจจุบันโรงเรียนคาทอลิก ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ของโรงเรียนไว้ได้หรือไม่ มีผู้ไขข้อสงสัยเกตุว่า "นักเรียน คาทอลิกปัจจุบันไม่เป็นดังที่ผ่านมาแล้ว ซึ่งหมายถึงด้านความประพฤติของนักเรียน"²

ปัญหาที่กล่าวนี้ เป็นความคิดของคน ๆ หนึ่งมาจากแต่ละประเภท จึงอาจจะไม่ ใช่ว่าความเห็นของคนส่วนมาก แต่ในความเห็นของคนเพียง 2 - 3 คนดังกล่าว ก็มีความ จริงแฝงอยู่ในนอຍ

เมื่อมีการอบรมผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก รุ่นที่ 1 ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร บรรดาผู้บริหารทั้งหลายก็ได้มีการประชุมกลุ่มกัน และพบปัญหาในโรงเรียนดังนี้คือ

1. การโยกย้ายผู้บริหารบ่อย ทำให้ครูปรับตัวไม่ทันกับผู้บริหารคนใหม่ เพราะ ไม่นมีนโยบายหลักและแผนงานร่วมกันไว้

2. ครูที่สอนวิชาจิตตารมณ์ครู ทำงานเพื่อเงินอย่างเดียว มีการแบ่งพรรค แบ่งพวก ปฏิบัติคนไม่เหมาะสมกับการเป็นครูในโรงเรียนคาทอลิก สาเหตุเพราะครู ใจน้อยชา โรงเรียนมีไ้กระตุ่นหรือมีการฟื้นฟูจิตใจ ครูเข้าออกบ่อย ครูเกามีไ้ประพฤติ เป็นตัวอย่งที่ดีแก่ครูใหม่ ผู้บริหารใจน้อยชา

¹ สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย, รายงานประจำปี....., หน้า 36.

² เรืองเดียวกัน, หน้า 37.

3. ชาคครูที่มีความสามารถทางค่านิวิชากรและธรรการ สาเหตุเพราะครูที่รับการอบรมแล้วลาออก ครูที่สอนใหม่ไม่ได้รับการอบรม ครูเก่าไม่ปรับตัวเข้ากับหลักสูตรใหม่

4. ครูที่มีความสามารถอยู่แล้ว ลาออกไปสอนบรรจระหว่างปีการศึกษา¹

ที่สุดในการประชุมสมัชชาใหญ่ ครั้งที่ 11 ของการศึกษาคาทอลิกสากล (C.I.E.C.) ณ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (A.I.T.) ในหัวข้อเรื่อง "Educating in Values for the Societies of the Year 2000" ได้มีการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับค่านิยม ผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกทั่วประเทศไทยได้แบ่งกลุ่มกันศึกษาปัญหา ที่สรุปออกมาว่า

1. ค่านิยมในการเรียน นักเรียนที่เรียนเก่งได้รับการยกย่อง
2. ค่านิยมในการแสดงความคิดเห็น นักเรียนไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น เพราะครูยังใจกว้างไม่พอ ทนวจาเด็กสมัยนี้ไม่ค่อยได้
3. ค่านิยมในการทำงานกลุ่ม นักเรียนไม่ค่อยมีความรับผิดชอบ มักปล่อยให้ เป็นภาระของหัวหน้ากลุ่ม
4. ค่านิยมในเรื่องกีฬา มุ่งที่จะเอาชนะให้ได้ แม้บางครั้งจะโกง บางครั้งขี้แพรวนตี
5. ค่านิยมในเรื่องห้องสมุด ไม่นิยมใช้ห้องสมุด ยกเว้นจำเป็น หากมี โอกาสสักขโมยหนังสือ
6. ค่านิยมในเรื่องการทัศนศึกษา ยังไม่ค่อยเห็นคุณค่า ชอบที่จะไปเที่ยวเตร่ เสด็จกับเพื่อนฝูงมากกว่าไปหาความรู้²

¹ สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย ร่วมกับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร, เอกสารประกอบคำบรรยายการอบรมผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก รุ่นที่ 1 จากการประชุมกลุ่มย่อย กลุ่ม 2, 2523.

² สภาการศึกษาคาทอลิกสากล, "ค่านิยมบางอย่างในโรงเรียนมัธยม," เอกสารแจ้งผลการประชุมสมัชชาใหญ่ครั้งที่ 11 ของการศึกษาคาทอลิกสากล ณ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย, เมื่อ 8 - 13 กุมภาพันธ์ 2525, หน้า 5. (เอกสารอัดสำเนา).

ปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวขานหลังไปถึง 8 ปี ส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่ผู้บริหารช่วยกันคิดระดมพลังสมอง (Brainstorming) จนได้ปัญหาต่าง ๆ ออกมา ผู้วิจัยเชื่อว่าสิ่งที่ผู้บริหารทั้งหลายอาจจะมองข้ามไปคือ การปรับปรุงพัฒนาตัวเอง เพื่อจัดการต่าง ๆ ในโรงเรียนจะได้ไม่เป็นตัวปัญหาอีกต่อไปในเรื่องเดิม

กฤษฎิ์ สาทร เน้นถึงความสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนว่า "โรงเรียนเป็นระบบสังคมระบบหนึ่ง อาคารเรียน หลักสูตร แบบเรียน อุปกรณ์ในการเรียนการสอนจะดียังไรก็ตาม จะไร้ความหมาย ถ้าคนใช้สิ่งเหล่านั้นไม่มีความสามารถพอ ไม่มีความตั้งใจหรือพอใจจะใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมความว่า ความเจริญในวงการศึกษาขึ้นอยู่กับบุคคลหลายฝ่าย แต่ที่สำคัญที่สุดคือ ผู้บริหารการศึกษา"¹

ผู้นำในการรับผิดชอบของโรงเรียนคือครูใหญ่ ภาวะผู้นำของครูใหญ่จึงมีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาในระดับโรงเรียนมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลดังที่ อรุณ ภัทธรรม ไก่กล่าวไว้

"... ภาวะผู้นำ (Leadership) นั้น ย่อมเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการบริหารงาน เพราะผู้นำนั้นเปรียบประดุจดวงประทีปขององค์การ เป็นสัญลักษณ์ เป็นตัวแทนขององค์การ และเป็นจุดรวมพลังขององค์การ ..."²

นอกจากนี้ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ ยังได้กล่าวว่า "ภาวะผู้นำเป็นองค์ประกอบอีกประการหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการทำงานร่วมกันของบุคลากร ผู้นำคือผู้มีอิทธิพลต่อการทำงานของบุคคลในหน่วยงาน จะต้องรักษาเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน อำนวยความสะดวกในการให้บุคลากรมีปฏิสัมพันธ์กัน และรักษาความสามัคคีกลมเกลียวของบุคคลในหน่วยงาน ผู้นำจะเป็นผู้ชี้แนะ บังคับบัญชา และสื่อสารประสานงานให้คนได้เข้าใจในแผนงาน วิธีปฏิบัติตาม แสวงหาความร่วมมือและตีความหมายบทบาทของแต่ละ

¹กฤษฎิ์ สาทร, หลักบริหารการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, 2517), หน้า 195.

²อรุณ ภัทธรรม, หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2517), หน้า 195.

ละคนให้เข้าใจ ความสำเร็จของงานในหน่วยงานขึ้นอยู่กับความสามารถและรูปแบบของ
ความเป็นผู้นำ การตัดสินใจของผู้นำ มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงาน
การรู้จักจิตใจ กระตุ้นการทำงานของผู้บังคับบัญชา เป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่ผู้นำจะต้องศึกษา
และเลือกใช้ให้เหมาะกับคน อย่าลืมว่า พฤติกรรมของผู้นำในการทำงานแต่ละวันมีความ
สำคัญและมีอิทธิพลอย่างยิ่งที่จะมีผลกระทบต่อการทำงานของคนร่วมงาน ดังนั้นความ
ศรัทธาและความเชื่อในตัวผู้นำจะเป็นผลให้บุคคลในหน่วยงานร่วมกันทำงานให้ได้ผลดี¹

เมื่อพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารมีผลกระทบต่อบุคลากรและการปฏิบัติงานใน
โรงเรียนดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรจะศึกษาถึงพฤติกรรมภาวะผู้นำของครูใหญ่โรงเรียน
คาทอลิก เพื่อหาทางปรับปรุงให้การเรียนการสอนในโรงเรียนมีคุณภาพยิ่ง ๆ ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของครูใหญ่โรงเรียน

คาทอลิกในกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะ
ผู้นำของครูใหญ่โรงเรียนคาทอลิก

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยขอตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่า

พฤติกรรมภาวะผู้นำของครูใหญ่โรงเรียนคาทอลิกในกรุงเทพมหานคร ตาม
ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู แตกต่างกัน

¹ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์, หลักการบริหารการศึกษา (กรุงเทพมหานคร :
บริษัท เอส.เอ็ม.เอ็ม. จำกัด, 2525), หน้า 119.

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำเฉพาะตำแหน่งครูใหญ่ในโรงเรียนคาทอลิกของสังฆมณฑลและนักบวช ในกรุงเทพมหานคร
2. การศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำของครูใหญ่ จะยึดหลักการตามทฤษฎีพฤติกรรมภาวะผู้นำของ แดเนียล อี. กริฟฟิธส์ (Daniel E. Griffiths) ปรับปรุงเพิ่มเติมโดย นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบ 9 ประการคือ
  - 2.1 ผู้นำในฐานะผู้มีความคิดริเริ่ม
  - 2.2 ผู้นำในฐานะผู้รู้จักการปรับปรุงแก้ไข
  - 2.3 ผู้นำในฐานะเป็นผู้ให้การยอมรับนับถือ
  - 2.4 ผู้นำในฐานะเป็นผู้ให้การช่วยเหลือ
  - 2.5 ผู้นำในฐานะเป็นนักพูดที่เก่ง
  - 2.6 ผู้นำในฐานะ เป็นผู้ประสานงาน
  - 2.7 ผู้นำในฐานะ เป็นผู้เข้ากับสังคมได้ดี
  - 2.8 ผู้นำในฐานะ เป็นนักเปลี่ยนแปลง
  - 2.9 ผู้นำในฐานะผู้วางพื้นฐานหรือควบคุมมาตรฐานทางพฤติกรรมให้กับผู้อื่น¹

ขอบจำกัดของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะพิจารณาเฉพาะโรงเรียนคาทอลิกของสังฆมณฑลและนักบวชในกรุงเทพมหานคร ที่เปิดทำการสอนทางวิชาสายสามัญเท่านั้น
2. พฤติกรรมภาวะผู้นำของครูใหญ่โรงเรียนคาทอลิกในที่นี้ จะพิจารณาเฉพาะตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่ประเมินได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยใช้เท่านั้น

---

¹ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์, บนเส้นทางสู่ผู้บริหาร..., หน้า 162-166.

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมที่ปรากฏออกมาทางร่างกาย ซึ่งรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นการกระทำภายนอกและภายใน ตลอดจนกระบวนการทางอารมณ์และกิจกรรมทางจิตใจ ที่สื่อให้เห็นเด่นชัด¹

ภาวะผู้นำ หมายถึง การที่ผู้นำใช้อิทธิพลในความสัมพันธ์ซึ่งมีอยู่ต่อผู้ใดบ้างกับ บัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยความสะดวกโดยใช้กระบวนการติดต่อกัน และกัน... ชักจูงให้ผู้อื่นร่วมมือกับตนดำเนินการไปสู่จุดหมายของตน... โดยที่คนเหล่านั้นมีความมั่นใจในตัวผู้นำ... ให้ความร่วมมือด้วยความจริงใจ²

พฤติกรรมภาวะผู้นำ หมายถึง การกระทำที่ครูใหญ่โรงเรียนคาทอลิกแสดง ออกมาให้ปรากฏทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ตลอดจนความสามารถที่จะ ประสานให้ผู้อื่นร่วมงานมีปฏิสัมพันธ์กันด้วยดีทางพฤติกรรมที่แสดงออกทางด้านต่อไปนี้คือ ความคิดริเริ่ม การปรับปรุงแก้ไข การยอมรับนับถือ ให้ความช่วยเหลือ การเป็นนักพูดที่เก่ง การประสานงาน การเข้าสังคมได้ดี การรู้จักเปลี่ยนแปลง และการวางพื้นฐานหรือควบคุมมาตรฐานทางพฤติกรรมให้กับผู้อื่น

ผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก หมายถึง ผู้จัดการและครูใหญ่ ที่ทำหน้าที่ในการ บริหารงานในโรงเรียน

ผู้จัดการ หมายถึง บุคคลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการปกครองโรงเรียน กล่าว คือ เป็นผู้ดำเนินงานฝ่ายธุรการ และควบคุมครูใหญ่ ครู และนักเรียนในโรงเรียน³ คาทอลิกของสังฆมณฑลและนักบวชที่เปิดทำการสอนทางวิชาสายสามัญ

¹ Carter V. Good, Dictionary of Education (New York : McGraw-Hill Book Co., 1973), p. 58.

² อรุณ ภัทธรรม, หลักมนุษยสัมพันธ์....., หน้า 187.

³ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, "พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2479," วารสารการศึกษาเอกชนฉบับคู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนราษฎร์ (พระนคร: วัฒนาพานิช, 2523), หน้า 15.

ครูใหญ่ หมายถึง บุคคลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในวิชาการของโรงเรียน เป็นหัวหน้าควบคุมครูและนักเรียนในโรงเรียน¹ คาทอลิกของสังฆมณฑลและนักบวช ที่เปิดทำการสอนทางวิชาสายสามัญ

ครู หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งที่เป็นผู้ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนคาทอลิกของสังฆมณฑลและนักบวช

โรงเรียนคาทอลิก หมายถึง สถานศึกษาเอกชนที่เปิดทำการสอนทางวิชาสายสามัญ ดำเนินกิจการโดยสังฆมณฑลหรือนักบวช

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากผลของการวิจัยครั้งนี้

1. เพื่อให้ครูใหญ่โรงเรียนคาทอลิกได้ทราบถึงพฤติกรรมภาวะผู้นำที่แสดงออกมว่าเป็นอย่างไร จะนำไปปรับปรุงแก้ไขตนเองให้ดีขึ้น
2. เพื่อเจ้าของโรงเรียนคาทอลิกจะได้ใช้เป็นแนวในการคัดเลือกครูใหญ่ในโอกาสต่อไป
3. เพื่อเป็นแนวทางให้สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย จัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่ครูใหญ่โรงเรียนคาทอลิก ให้ได้สัมฤทธิ์ผลอย่างจริงจังในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของครูใหญ่

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ได้ดำเนินการพิจารณาเป็นขั้น ๆ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่มคือ

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, "พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2479," หน้า 15.

1. กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้จัดการและครูใหญ่ที่ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างประชากรอย่างง่าย (The Simple Random Sampling) มา 84 เบอร์เซ็นต์ จากผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก 70 คน ได้ 59 คน

2. กลุ่มครู ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนที่สุ่มผู้บริหารได้ ทั้ง 59 คน โดยการสุ่มตัวอย่างประชากรอย่างง่าย (The Simple Random Sampling) จากครูทั้งสิ้น 2,388 คน ได้จำนวน 331 คน

รวมกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 2 กลุ่ม 390 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถามโดยแบ่งเป็น 2 ชุด ที่มีลักษณะเดียวกันคือ

ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก แบ่งเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของคำถามที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบกำหนดให้
เลือกตอบ (Check Lists)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของครูใหญ่โรงเรียนคาทอลิกแบบมาตราส่วนประเมินค่า
(Rating Scale)

ชุดที่ 2 สำหรับครูผู้ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนคาทอลิก แบ่งเป็น

2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของคำถามที่ใช้เป็นแบบสอบถามกำหนดให้
เลือกตอบ (Check Lists)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของครูใหญ่โรงเรียนคาทอลิก เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า
(Rating Scale)

การสร้างแบบสอบถาม ได้มาจากการศึกษาเอกสาร ตำราต่าง ๆ และการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน แล้วนำมาสร้างแบบสอบถามดังกล่าว

การแก้ไขแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะสร้างแบบสอบถามขึ้นแล้ว เสนอขอคำแนะนำ คำวิจารณ์จากผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม แล้วจึงนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้บริหารในโรงเรียนที่สุ่มได้ควยตัวเอง และจะฝากแบบสอบถามให้ผู้บริหารและครู และขอให้ส่งแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์ เมื่อได้แบบสอบถามคืนแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์

1. จะวิเคราะห์หาความถี่และการยลละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. นำคะแนนที่ได้เกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของครูใหญ่โรงเรียนคาทอลิกมาจำแนกหาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู
3. นำข้อมูลจากตอนที่ 2 ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของครูใหญ่โรงเรียนคาทอลิกในคานต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู มาเปรียบเทียบโดยการหาค่าที ($t - test$)

ลำดับชั้นในการเสนอรายงานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ลำดับชั้นตอนในการเสนอรายงานการวิจัยไว้ดังนี้

บทที่ 1 ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ขีดจำกัดของการวิจัย คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากผลของการวิจัยครั้งนี้ วิธีดำเนินการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ และลำดับชั้นในการเสนอรายงานการวิจัย

บทที่ 2 เสนอเอกสารวรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึง ภาวะผู้นำ ความหมายของผู้นำ บทบาทและหน้าที่ของผู้นำ คุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้นำ รูปแบบและพฤติกรรมภาวะผู้นำ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหาร

บทที่ 3 เสนอวิธีการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย กลุ่มตัวอย่างประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างแบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 4 การเสนอและวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำของครูใหญ่โรงเรียนคาทอลิกตามความถี่เห็นของผู้บริหารและครู

บทที่ 5 เสนอสรุปผลของการวิจัย การอภิปรายและขอเสนอแนะ ตลอดจนขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ภาคผนวก ประกอบด้วย จดหมายขอความร่วมมือในการวิจัย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย และประวัติการศึกษาของผู้วิจัย